

ALTI FERSAH ÜSTÜ UMUT

DONE 1

Yabancı bir çoğul
Sokulmak istiyordu hayallerime
Üşüyordu uykularım
Yıldızlar düşüyordu ellerime
Kıskıvrak yakalanmıştım sana
Bir çocuk kadar masumdum
Ve itaatkârdım düşlerime..

DONE 2

Didik didik ederken geçmişimi
Aralanıyordu hüznün kapısı
Bir söylenti işte
Dedikodu, rastlantının ötesi.
Çok isteyerek sevmiştim seni
Gözleri göç kahvesi
Gözlerini aç
Unutma hep hatırla beni..

DONE 3

Başlangıcın etrafında toplanmıştık
Öncesi çok kalabalık ertesi eksik
Kayısı bahçesinde bir ırgat
Bir sandık dolusu emek
Ve biz bugün
Bir yaş daha yaşlanmıştık
Vakti sukut olsun sözlerim
Biz zalime başkaldırmıştık.

DONE 4

Yarasa misali gece sobesi
Çıkma karşıma bu gece
Dokunma doğduğum eve
Batul bir inanç benimkisi
Çözülmez bir bilmece her neyse,
Bırak tanışmayalım bu gece
Zaten sabaha çıkmam ben
Ormanda ölürüm belkide.

DONE 5

Altı fersah üstü umut
Tuhaf bir dünya gezegen
Her şey dahil sınırsız yaşamak
Bir kere olsun sadece insan olmak
Çok mu zor aç kalmak
Yokluğu var günde paylaşmak....

DONE 6

Kiremit kırmızısı gül kurusu
Kavruk bir anadolu türküsü
Selam söyle dost eline
Bu giden kırlangıçlar sürüsü
Bahtiyar ol oğul
Sözün olsun kavuşmak
Zaten değil mi ki
Hayat bir ömür törpüsü

Alper ÖZSAKINÇ

ANILAR

geçmişin ip uçlarıydı anılar:

çatık kaşlı esmer bir sessizlikti babam
nefes almayı umuturdu öfkelendiği zaman

su gibi bir imgeydi annem
düşlerini yıkardı zamanın kurnasında
ve gülümserdi içindeki ıssızlığa.

haşhaş tarlasında kırk yaşını kırardı ninem
seksen beşine çok çile çok sevinç vardı
beyaz ve mor çiçeklerin göğsüne takardı
afyon buğusu ellerini

bir tek ağzı vardı dedemin
zümürüt taçlı kuşlar geçirdi masallarından
gökyüzünde saklardı peri kızlarını
ve muhteşem atlar doğardı kaleminden
dört nala uçmaya hazır

başucunda kırmızı pabuçlarla uyuyan
gözlerim vardı o zamanlar
mısır koçanı bebeklerim
elma şekeri sevinçlerim
cici kitaplar içine akardı çocukluğum
büyürdü usul usul uysal çocukluğum...

Filiz ÇELİK DOĞRU

SONELER

Sone - 5

Meyvesi çocuk olan çamurdan ağaç mıyız
Peki nereye koyduk aşkları, umutları
Başımızdan dolanan bu kara bulutları
Zaman seccadesinde şaklayan kırbaç mıyız

Hiç sorduk mu yoksula, karnını tok mu aç mıyız
Kırdık mı gönlümüzde 'ikbal' denen putları
Sordukça çoğalıyor yaşamın boyutları
Yoksa sonsuza yaslı ilahî miraç mıyız

Soruların cevabı senindir okuyucu
Nere varırsa varsın cevapların bir ucu
Ben 'elest'te verdiğim cevabıma sadığım

Sen sevgilim yeniden bulduğum cevabımsın
Ömür denen kadehten içmeye susadığım
'Aşk' denen iksir ile mayalı şarabımsın

Hüseyin Avni CENGİZ

1933/Uşak, Cumhuriyet Bayramı, [Foto Kazım]

KUŞ

Ayaksız ve kanatsız bir kuş iken yüreğim
Uçmaya heveslendi
Sabahın ilk ışıklarını gebe bırakan ılık
rüzgarlar

Aklaşan sakallarımla sırladı
Adını bilemediğim o uzak diyarlardan
Toprağımın özüne sinen
En makbul baharat kokularını içirdi bana
Oysa benim kuşlarım vardı ovalarda uçuşan
Yüreğimi kanatlarının altında taşırdı birçoğu
Birçoğu da Kaf Dağı'na tünerdi.

Uçmayı bilmeyen bir kuş iken yüreğim
Kaçmaya heveslendi
Kırpıklarımın ucuna çarptı gökyüzü
Her solgun karanfil ve her tomurcuk gül
Göz pınarlarımdan taşan sularla büyür
Göçmen kuşlar döner durur başımda
Ayaklarım az biraz yorgun
İhtimal, taşımaz gövdemi sana
Bir körebe oyununda çalmıştın gözlerimi
Haydi, geri ver bana

Aşka doğru uçmayı özler iken yüreğim
Durmaya heveslendi
Tanımsız ve tarifsiz sözlerimin ardına düştü
birden

Elim ayağım dolaştı birbirine
Duymak istemediğim her şey aşıkardı oldu
Duaya durdu bir mü'minin elleri
Cesaretim kara gözlerimin akında rehini
Can havliyle çırpınan kanadı kırık kuşum
Uçmaya çalıştıkça
Tenime batıyordu elleri

Mehmet EKİCİ

gün olur

gün olur düşen yiğit kalkar düştüğü yerden
giden yorgun süvari döner gittiği yerden

çekilir en gümrak ırmağın delişmen suyu
utanır su, kanın su olup aktığı yerden

hürriyet ateşiyle tutuşursa bir millet
isyan filizlenir ümidin bittiği yerden

diriliş müjdesini işittik kutlulardan
doğrulur yeni bir çağ asrın çöktüğü yerden

ötüken dağlarından bozkurt ünler bir zaman
silkinir anadolu günün doğduğu yerden

Turan BORANOĞLU

1449. YILDÖNÜMÜ

PEK HAZİN BİR MEVLİD GECESİ

Yıllar geçiyor ki, yâ Muhammed,
Aylar bize hep Muharrem oldu!
Akşam ne güneşli bir geceydi...
Eyvah, o da leyl-i mâtem oldu!
Âlem bugün üç yüz elli milyon
Mazlûma yaman bir âlem oldu:
Çiğnendi harîm-i pâki Şer'in;
Nâmûsa yabancı mahrem oldu!
Beyninde öten çanın sesinden
Binlerce minâre ebkem oldu.
Allah için, ey Nebiy-i Ma'sûm,
İslâm'ı bırakma böyle bîkes,
İslâm'ı bırakma böyle mazlûm.

Mehmet Akif ERSOY
(18 Şubat 1913)

SANIYORSUN

Edebimden susuyorum,
Sen, korkuyor sanıyorsun,
Hep kinimi kusuyorum,
Sen, gülüyor sanıyorsun.

Bu kadar arsızlık olmaz,
Kefen altın olsa dolmaz,
Eğri adam yolun bulmaz,
Sen, buluyor sanıyorsun.

Yolumu ayırdım senle,
Yalan demiyorum dinle,
Tek başına ağla inle,
Sen, kaniyor sanıyorsun.

Sen yoluna, ben yoluma,
Çıkmazsın artık karşıma,
Ne olur girme koluma,
Sen, istiyor sanıyorsun.

Bil ki, Yozcu, senden bıktı,
Delirdi, tepeye çıktı,
Bütün sevgisini yıktı.
Sen, seviyor sanıyorsun.

Hakan YOZCU

DONUĞ AŞK

Yine akşam oldu,
Yalnızlık omuzlarıma çivisini çaktı yine,
Uzaklık aynı gerçi,
Heryerdeyken olan uzaklığın pek değişmedi,
Yine akşam oldu orda olduğu gibi,
Görebiliyorum seni burdan da,
Aynısıydı ordayken de,
Uzaklıktan korkmuyorum belki de,
Orada da aynısıydı uzaklık gerçi
Donuklaşmış oldu artık bu,
Bir o kadar da hüzünlü romanlar gibi,
Galiba ben baştan kaybetmişim,
Belki de ben baştan kazanmışım, insanlık
kaybetmiş...

Sezai KARAKOÇ

AŞK OKUDUM AŞK DOKUDUM

Ben bu gönül tezgahında
Aşk dokudum, aşk okudum
Erenlerin dergahında
Aşk okudum, aşk dokudum

Her güçlüğü bile bile
Göznuruyla, sabir ile
Yumak yumak, çile çile
Aşk dokudum, aşk okudum

Bir ömür yana yakıla
Yazdığım sığmaz akla
Acımadım kırkdört yıla
Aşk okudum, aşk dokudum

Sevgi insanlığın özü
Odur aydınlatan bizi
Hak yolunda oldum terzi
Aşk dokudum, aşk okudum

Günahından, sevabından
İçtim aşkın şarabından
Uluların kitabından
Aşk okudum, aşk dokudum

Aşk için şan da, şeref de
Okum saplı bu hedefte
Yıllar yılı bir gergefte
Aşk dokudum, aşk okudum

Ümit Yaşar aşkla bende
Kötülük olmaz sevende
Bu can kaldıkça bu tende
Aşk okurum, aşk dokurum.

Ümit Yaşar OĞUZCAN

AYARSIZIM

Beş tellidir
Duvarda asılı kırık sazım
Bilmezler mi? Bilirler elbet!
Ben beş bin yıllıkl aşığım.

Yoksun mızrabım
ağlar sızım.
yarsızım
Düzenim yok epeydir
ayarsızım.

Mustafa Parlak

Gurbet Elde Yaman Oldu Halimiz

Gurbet elde yaman oldu halimiz
Sılaya varmaya nice çağlar var
Ah ederim elim erişmez yare
Aramızda yıkılası dağlar var

Ne yaman eğlenip kaldık burada
Dilerim Mevla'dan erem murada
Bana derler neyin kaldı silada
Demezler ki bir ciğerim dağlar var

Bir yiğit düşünce kaldıran olmaz
Eylilik dururken kem demek olmaz
Bu kadar gurbette eğlenmek olmaz
Ne diyeyim ayağımı bağlar var

Bozulmaz mı alındaki yazılar
Göz göz oldu yaralarım sızılar
Kerem'im der dinleyin hey gaziler
Derdin koyup benim için ağlar var

Aşık Kerem

Dudağında Yangın Varmış Dediler

Dudağında yangın varmış dediler,
Tâ ezelden yayan koşarak geldim.
Alev yanaklara sarmış dediler,
Sevda seli oldum, taşarak geldim.

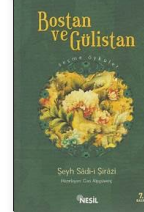
Kapılmışım aşk oduna bir kere,
Katlanırım her bir cefaya, çevre
Uğraya uğraya devirden çevre
Bütün kâmatı aşarak geldim.

Yapmak, yıkmak senin bu gamlı ömrü,
Ben gönlümü sana verdim götürü.
Sana meftûn olduğumdan ötürü
Sarhoş oldum Neyzen, coşarak geldim.

Neyzen TEVFIK

- Bugün muhabbet tohumu ekmeyen, yarın Cennette Tuba dalından meyve alamaz.
- Ağzına kadar benlik suyuyla dolmuş bir kandil olursan, sende ışık olur mu? Mecicisleri, mum gibi sinesinde yanaacak bir şey bulunan insanlar aydınlattır.
- Şelale azametle aktığı için, yukarıdan aşağıya yuvarlanır. Çiğ ise küçük ve âciz olarak düştüğü için güneş onu muhabbetle yukarılara çıkarır.
- Ecel birinin canına kastettiği zaman, onun önce keskin gözüntü bağlar.
- Kıyısı görünmeyen bir suda, yüzücünün gururu işe yaramaz!
- Dedikoducular kadar kalbi fesat kimse yoktur. Onlar cahil ve kötü düşünceli olduklarından, dostlar arasına her zaman düşmanlık sokarlar. Halbuki sonradan dostlar barışı, fitneciler mahcup olurlar.
- Arkadaş! Hazreti Peygamberin yaptığından fazlasını yapmaya kalkışma. Derecesiz beyazlık isteme. Çok beyazlık da, çok siyahlık da istenmez.
- Çirkin huy, insanı Cehenneme götürür. Güzel huy ise Cennetten gelmiştir. Haydi altının gümüşün yok, bir tatlı dilin de mi yok!
- Sabır, insana önce zehir gibi görünür. Fakat ruhana kök salınca bala dönüşüyor.
- Büyüklerle konuşurken sert söyleme. Ondan sertlik görürsen sen yumuşak ol. Unutma ki, başarı tatlı dille kazanılır.
- "Hiç yaşamamak, yıllarca hata içinde yaşamaktan iyidir!" diyen Lokman Hekim ne kadar güzel

KİTAP OKUMA NOTLARI

BOSTAN-GÜLÜSTAN Şeyh Sâdi Şirazi

Asıl adı, Ebü Muhammed Sâdi Müşerrifüddin (Serefüddin) Muslih b. Abdillâh b. Müşerref Şirâzî'dir. 1210 yılında Şirâz'da doğdu. Gerek Doğu, gerekse Batı dünyasındaengin irfanıyla tanınan Sâdi, çağının felsefesini hayata uygulayıp, her olaydan bir hikmet prensibi çıkararak bunları eserlerine aktardı. Asırlık ömrünün üçte birini ilim tahsiline, bir o kadarını seyahate, gerisini ise tespitlerini yazmaya ayırdı. Sâdi Şirâzi 1291 yılında Şirâz'da vefat etti.

- söylemiş. Hem sermayeyi, hem de kârı kaybetmektense, dükkanın kapısını sabahtan kapamak daha faydalıdır.
- Gençliğin siyahlığı aklınca kadar, ihtiyarın saçındaki beyazlık onu mezara götürür.
- Kişi az yemeyi âdet edinirse, gelen sıkıntıları kolay karşılar. Eğer bolluk içinde can beslemişse, darlık görünce sıkıntından ötür.
- Zincirden kurtulmuş bir köle, zindana atılan efendiden daha mutludur.
- Arkadaş! Senin bal diye bayıldığın arının iğnesine değmez. Kendi pekmezinin kanaat etmen daha hayırlıdır.
- Baharda, çiçeklerini sonuna kadar saçıp savuran ağaç, yazın elbette meyvesiz kalır.
- Bir sevgili aşığına şöyle söylemiş: Sen kendi itibarını düşütürsen benim senin yanında ne kıymetim var?
- Sevda çadırının kapısında ölene değil, ordan sağ çıkana şaşılır!

[Kitap'tan alıntılar.]

ATALAR SÖZÜ Baca eğri de olsa dumanı doğru çıkar.

heves

LUGATÇE

Arapça hws kökünden gelen hawas 1" هوس. delilik, cinnet, fantezi, 2. boş şeylerle gönül eğleme" sözcüğünden alıntıdır. **Allah bes, bâki heves:** Allah yeter, başkası gelip geçici istektir, hevestir.

HİKÂYESİ

Halil CİBRAN

Meczup'ta, Halil Cibran'ın gençlik döneminde yazdığı "normal" bir insanın toplumda işleyebilmesi için, insanın benliğini çürüten ve bu benliği kolektif bir amaç uğruna tekrar tanımlayan bir dünyada kimliğini idame ettirebilmesi için birtakım maskelere bürünmesi gerektiği ele alınır. Kişinin maskesinden arınması, düşünmesi, konuşması ve kendi olabilmesi, toplumun gözünde onu meczup kılar. Cibran, bu maskelerden kurtulan, özbenliğine karşı dürüst olan ve hakikatin peşinden koşan bir insanın özgür olduğunu dile getirir; fakat bunun da bir bedeli vardır; bu bedel de yalnızlıktır.

Otuz dört kısa hikâyeden oluşan bu kitapta Cibran, maskelerinden arınmış bir meczubun gözünden okuyucuya benzersiz bir toplum eleştirisi sunar.

Nasıl Meczup Oldum?

Bana nasıl meczup olduğumu sordunuz. Şu şekilde gerçekleşti: Bir gün, tanrılar doğmadan çok önce, derin bir uykudan uyandım ve yedi hayatım boyunca biçimlendirip taktığım yedi maskenin de çalındığını fark ettim. Kalabalık sokaklarda maskesiz bir halde dolaşıp "Hırsızlar, hırsızlar, lanet olasıca hırsızları!" diye haykırdım.

Kadınlar ve erkekler benimle alay ettiler, bazıları da benden korkup evlerine kaçtı.

Pazar yerine vardığımda, evin çatısında duran bir genç "O bir meczup!" diye bağırdı. Ona bakmak için kafamı yukarı kaldırdım; güneş çıplak yüzümü öpüyor ve ruhum güneşin aşkıyla tutuşuyordu, geri istemiyordum maskelerimi. Bir coşkuya kapılarak haykırdım: "Kutsansın, maskelerimi çalan hırsızlar kutsansın!"

İşte böyle meczup oldum ben.

Meczupluğumda buldum özgürlüğü ve esenliği: yalnızlığın getirdiği özgürlüğü ve anlaşılmanın olmanın esenliğini, zira bizi anlayanlar içimizde var olan şeyi zincire vururlar.

Ama esenliğim yüzünden gereksiz bir gurur hissetmeyeceğim. Hapisteki bir hırsızın esenliği bile, diğer hırsızın esenliğine bağlıdır.

Dostum

Dostum, gördüğüm gibi değilim ben. Görünüşüm, üzerime giydiğim, beni senin sorağın ve seni de benim ihmalkârlığımdan koruyan, itinayla dokunmuş bir giysiden ibarettir.

Dostum, içimdeki "ben" sessizliğin evinde ikamet eder ve orada daima farkına varılmaz, erişilmez olarak kalacaktır.

Ne söylediğime inanmanın ne de yaptığıma güvenmeni isterim. Zira sözlerim senin düşüncelerinin yakınlarından, eylemlerim de senin harekete geçme isteğinden ibarettir.

"Rüzgar doğu yönden esiyor" dediğinde, "Evet, doğu yönden esiyor" derim, zira ruhumun rüzgarın sırtında değil, denizin derinliğinde yattığını bilmeni istemem.

Ne benim denizin derinlerinde gezen düşüncelerimi anlayabilirsin ne de ben anlamamı isterim senden. Benim isteğim, denizle yalnız kalmaktır.

Dostum, seninle gündüz olan benimle gecedir, tepelerde dans eden öğle ışıklarından ve vadi boyunca sessizce uzanan eflatun gölgelerden söz etmiş olsam bile; zira sen ne karanlığımın şarkılarını duyabilir ne de yıldızlara doğru çırpılan kanatlarımı görebilirsin ve ben de beni görüp duymadığın için memnuniyet duramı. Benim isteğim, geceyle yalnız kalmaktır.

Korkuluk

Bir zamanlar bir korkuluğa dedim ki: "Kimsenin olmadığı bu tarlada tek başına durmaktan bıkmadın mı?"

O da dedi ki: "Korkutmanın hazı o kadar derin, o kadar uzun solukludur ki asla yorulmam bundan."

Bir süre düşündükten sonra, "Bu doğru, bu hazı ben de yaşamıştım" dedim.

O da dedi ki, "Sadece içi saman dolu olanlar bilebilir bunu."

Daha sonra beni övdüğünü ya da küçümsediğini anlayamadan ayrıldım yanından.

Gecen bir yıl içinde o korkuluk bir filozofa dönüştü.

Onun yanından tekrar geçtiğimdeyse, iki karganın şapkasının altında yuva yaptığını gördüm.

...

müzik

Kerkük'ten Yola Çıkak

Kerkük'ten yola çıkak
Gidek Erbil'e Erbil'e
Altından köprü kurak
Varak Erbil'e Erbil'e

Görek Türkmen ocağın
Sevgi muhabbet şaçağın
Bir kuş tekin uçağın
Konak Erbil'e Erbil'e

Kerkük'ten yola çıkak
Gidek Erbil'e Erbil'e
Altından köprü kurak
Varak Erbil'e Erbil'e

Ana baba yurdumuz
Bilmedi kimse kadrimiz
Unutamayız derdimiz
Yanak Erbil'e Erbil'e

AHMET TUZLU

DİNLE

sinema

Kökler

Senaryo: Eran Riklis & Suha Araf
Yönetmen: Gilbert Moses, David Greene, John Erman-1977 (Süre: 93 dakika)
Oyuncular: Louis Gossett Jr., Ralph Waite, O.J. Simpson, Edward Asner,

film hakkında...

1977 yılında ABD'de, 1981 yılında da TRT de altı bölüm olarak yayınlanan, kölelik ve özgürlük kavramlarını masaya yatıran mini dizi Kökler (Roots), 1767 yılında, Afrika'dan köle tüccarları tarafından kaçırılıp, Amerika'da köle olarak satılan **Kunta Kinte**'nin hikayesi anlatılmaktadır.

Afrika'da sıradan bir hayatı olan **Kunta Kinte**, ava çıktığı bir gün, dış dünyadan gelen köle avcıları da Afrika sahillerine çıkmıştır. Şiyahi halkı yakalayıp ülkelerine köle olarak satmaya götürürler. Yakalananların arasında **Kunta Kinte** de vardır.

Kabilesinden, annesinden babasından ayrı bir diyara giden **Kunta Kinte**'nin yeni hayatı artık işkence ve aşağılanma içerisinde geçecektir. Kölelik ismi olan Toby'yi kullanmayı reddetti.

Köklere onu yaşama bağladı ve kahramanlıklarıyla kuşaktan kuşağa fıslıydandı. Ta ki Tennessee'de yetişen bir gence ulaşınca kadar. Onun adı **Alex Haley**'di ve **Kunta Kinte**'nin ismini Dünya'ya duyurdu.

Türkiye Altyazılı İZLE

KİTAP/LİK

DÜNYA KLASİKLERİ

Anton Pavlovich Chekhov
(29 Ocak 1860 - 15 Temmuz 1904)

ESERLERİ

DYUNLAR
Platonov (1881) - Tütünün Zararlı Etkileri Üzerine (1886, 1902) - Kuğu Sarkısı (1887) - Ivanov (1887) - Ayı (1888) - Kendine Rağmen Bir Trajedi (1889) - Duğün (1889) - Tatiana Hepinâ (1889) - Anıap Seytan (1889) - Bir Evlilik Teklifi (1890) - Senikler (1891) - Marti (1896) - Vanya Amca (1897) - Üç Kız Kardeş (1901) - Kiraz Bahçesi (1904)

ROMANLAR
Çekim Partisi (1884) - Bozkır (1888) - Bir Düş Öyküsü (1889) - Duello (1891) - Bilimleyen Bir Adamın Hikayesi (1893) - Üç Yıl (1895) - Hayatım (1896) - Köylüler (1897)

KISA HİKAYELER
Gizemli Bir Doğa (1883) - Bir Hükümet Katibinin Ölümü (1883) - Şişman ve Zayıf (1883) - Şikayet Defteri (1884) - Cerrahi (1884) - Bukalemun (1884) - İstiride (1884) - Yasayan Kronoloji (1885) - Küçük Kızartma (1885) - Balık (1885) - Bir Horsey Adı (1885) - Avcı (1885) - Kötü Adam (1885) - Çavuş Prishibeyev (1885) - Çocuklar (1886) - Sefalet (1886) - Requiem (1886) - Anyuta (1886) - Ivan Matveyich (1886) - Cadi (1886)

- Agafya (1886) - Grisha (1886) - Paskalya Arifesi (1886) - Bir Beyefendi Arkadaş (1886) - Özel Meclis Üyesi (1886) - Koro Kız (1886) - Bir Talihlilik (1886) - Mire (1886) - Yanka (1886) - Shrove Tuesday (1886) - Ev (1887) - Mutluluk (1887) - İlk Yardım (1887) - Kaçak (1887) - Siren (1887) - Sigir Satıcıları (1887) - Erkekler (1887) - Kashtanka (1887) - Başkız Bir Hikaye (1888) - Uykulu (1888) - Sinir Bozukluğu (1889) - Bahis (1889) - Gusev (1890) - Köylü Eşleri (1891) - Çekirge (1892) - Sürgünde (1892) - 6. Kogus (1892) - Kara Kesis (1894) - Rothschild'in Kemani (1894) - Öğrenci (1894) - Edebiyat Öğretmeni (1894) - Boynundaki Arına (1895) - Beviz Kaş (1895) - Ariadne (1895) - Asma Katli Ev (1895) - Petcheneg (1897) - Evde (1897) - Sepete (1897) - Davadaki Adam (1898) - Bektaşlı üzümlü (1898) - Aşk Hakkında (1898) - İyonch (1898) - Bir Doktorun Ziyareti (1898) - Resmî Görevde (1899) - Darling (1899) - Köpekli Kadın (1899) - Gëgitte (1899) - Piskopos (1902) - Nişanlı (1903)

MİMARİ & SANAT

ENDÜLÜS İSLAM MİMARİSİ

Endülüs İslam Sanatının bilinen en önemli temsilcileri, az sayıda olmalarına rağmen, mimari eserlerdir. Mimari, kendine has bir ustalık ve ince zevkin bir ürünü olan binalarıyla hem yapı, hem plastik sanatlar ve hem de seramik gibi sanat kolları açısından ana kaynak olup seçkin bir yere sahiptir.

Şiir tahlilleri akademisi

Ahmet KABAKLI

Âşık Veysel'in "Sazıma" şiiri, çok bakımdan derin manalar ihtiva ettikten başka, bilhassa Âşıklık töresinde "saz"ın kutsiyetini.. Bir de, sanatın her ne kadar "ferdî" de olsa "çoğul" ıstırap ve emeklerin mahsulü olduğunu dile getirmektedir.

Edebiyatımızda ve belki de dünya edebiyatında "saz"a söylenmiş şiirlerin en güzeli budur. Daha önceki ozan ve âşıklarda birkaç tesirli mısra ve kıta bulunsa da, saza bu ölçüde samimî, âşıkane, sevgiliye veya evlâdına seslenen gibi seslenen olmamıştır.

Şiirin sondan ikinci kıt'asında "Giyin kara libâs, yaslan duvara" mısraı geçiyor ya... 1953 yılında, Aydın'da Veysel ile geçirdiğim bir hafta içinde, bu mısraı "Giyin kara donu yaslan duvara" şeklinde âşıkın ağzından işitmişim. Veysel'in, sazi ile "âşık-mâşuk" hâlini ve bu yoldaki merasime de şair ile oturup kalkmalarımız sırasında şahit olmuşum. Saz, çıplak bırakılmazdı. "Kara dona" yani kılıfına bürünmüş olarak getirilirdi. Köşeye bucağa da konulmaz. Şairin yanı başında bir koltuğa yaslanırdı. Veysel'den saz çalması istenmez, ayıp olurdu. Kendisi, bir müddet yeme, içmeden sonra şefkatle ona dönerek: "Sazımın karnı acıktı, doyuralım gayrı" derdi.

Âşık'ın canı istedikçe; "cânân"ı alıp vermesi, gecede birkaç kere tekrarlanırdı. Şiirin tahliline, 1. ve 5. kıt'aları beraber alıp başlayalım: Âşık, en yakınma, sırdaşına, "mâşukuna" bir "vasiyet" şeklinde söze giriyor. Hatta, bedduası içinde bir de yemin ettiriyor: "Gizli sırlarımı açığa vurma! Yabancılar (ilgisiz kaygısız kimselere) sakın söyleme sırrımı!.. Söylersen lâl olsun dillerin! (dilini tutulsun)... Bülbül biraz garip hafifmeşreptir, âşıklık sırrını (yüksek sesle öterek) âşıkâr eder. Sen ona benzeme, temkinli ol. Sır sakla!"

1. Kıt'ada, dünyaya en değerli, en yakın, en sevilen (cânân) olarak bıraktığı sazının "yas tutmasını" da istiyor. "Yaslan!.. fiili, bu bakımdan (yas tut! ve sırtını daya! anlamlarına) tam yerinde kullanılmıştır. "Kara libas giyen" saz, hem tabii olarak âşıkından (efendisinden) başkasına açılmayacak, sır vermeyecek, muhabbet kelâmı etmeyecek... Hem de, ayrılan ve yıllarca dönmeyen sevgilisinin matemini tutmuş olacaktır. Saz, böyle kara don içinde kalıp çalınmadıkça (okşanmadıkça, sevilmedikçe, karnı doyurulmadıkça, hatırı sorulmadıkça) yavaş yavaş çürüyecektir (ihtiyarlayacaktır). "Yanımdan, göğsünden, yaralar açılacaktır" Ama sakın! "Yâr" (Veysel) gelmezse, yaraların illetme (tedavi edilmesine izin verme) diyor. Yani âşık, sırdaşlığın hakkı için, (bencillik ederek) dünyada hiçbir insandan istemeyeceği bir şeyi sazından istiyor. Ebedî katlanmayı, mahşerde buluşuncaya kadar mahremiyetine el değdirmemeyi istiyor... Bu aşk yolunda her yaranın acısına tahammül etmeyi sazına vasiyet ediyor. Mevlâlikte sembol ney'dir. Âşıklıkta timsal de "saz". Mevlâna, Mesnevî'sini: "Bişnev ez ney'le başlatır:

Dinle neyden ki şikâyet ediyor. Ayrıllıkları hikâyet ediyor. İnsan ruhunun Tanrı yurdunda, ilâhî vahdetten (ney-istan'dan) kopmak dolayısıyla duyduğu ıstırapı ney en yakıcı sadalarla dile getirmektedir. Tasavvufun bu "besmele"sinde, yakıcı elem ve şikâyetlerin sebebi, Allah'a duyulan hasret ve "aşk"tır.

Veysel de, bu şiirinde âşıklığın tasavvuf dilini, yanık, garip çilelerini ve aşkını söyleyen "saz"ı bir bakıma "ney" gibi kutsileştiriyor. Ney nasıl sırlar nakletmekte ve "ayrılıklardan" söz açmakta ise, Veysel de "sazına" ömür boyunca sırlar, çileler, ıstıraplar dinletmiştir. O sırlar işte âşık-mâşuk arasında kalmalı, el dokunulmadan ve dillere düşmeden Allah'a götürülmelidir. Sanatın, sonuçta ferdî de olsa, "çoğul" ıstırap, ilham ve emeklerin mahsulü olduğu fikrini de, bu şiirin son kıt'asından tutarak araştıralım:

Sen petek misâli Veysel de arı
İnleşir beraber yapardık balı.

Yunus gibi köylü şair, tabiatın içinde bir âşık olan Veysel en ince, en geniş ve soyut düşüncüyü, köylünün tanıdığı maddî, basit teşbihlerle anlatıyor. (Yunus'un, ilâhî aşta ermişliğini, Allah'ı bulduğunu! "Ballar balını buldum-

Dükkânım yağma olsun"
deyişleriyle anlattığını hatırlayalım.) "Petek", balın yapıldığı yerdur. O arıyı, yani ilhamı, düşüncüyü, gayreti, ıstırapı bekler. Bir bakıma sanatın tarlasıdır. Petek, Veysel'in sazıdır. Cömertlik ve hamaratlıkla her oluşa açıktır: Getirilen malzeme ile "bal"ın (sanatın) en lezzetlisi onda meydana gelecektir. "Veysel de arı"dır. Çiçekleri, insanları, ustadan gelen bilgileri, hünerleri, şahsî dertleri, arkadaşlarının ve toplumun ıstıraplarını dolaşacak, "peteği" ilhamlar aktaracaktır. Sonunda mutlaka sazına dönerek, şiirini orada yapacaktır.

Bu iki mısradaki kavramı tamamlayan can alıcı kelime "inleşmek"tir. "Inleşir" fiili, arının petek üzerinde çalışırken çıkardığı sesi ve petekle didişircesine ortak ıstıraplarını dile getirmektedir. Sazı ile Veysel'in "inleşerek" ortaklaşa yaptıkları sanat bir bakıma arı ile bütün dünyanın, bütün tabiatın, ilâhî ve beşerî ilhamların, acı ve sevinçlerin, aşk ve şevklerin bir araya getirilmesi, bir potaya indirilmesidir. Sanatkar, fikir adamı icat eder, düşünür ve bir "petekte" onları sanat hâline getirir. Ama, o sanatın, o fikrin oluşunda kaç arkadaşın, dünyada olup biten kaç vak'anın, insan başından geçen nice neşeli, yıkıcı, kurtarıcı olayların, ayrıllıklar ve ümitlerin, kopuşlar ve buluşmaların, o sanata kulak verenlerin, ümit bağlayanların, onu sevenlerin ilham, tesir ve iştirakleri vardır. Kaldı ki saz (petek, tarla, sırdaş, sevgili vs. olarak) şiirin oluşunda, şairi kadar hak sahibi bulunmaktadır. Bunu Âşık Veysel'in sazına olan sevgisi ile karışık dostluğu ve mahremiyeti ile dolaşık olarak, şiirin başka kıt'alarında da görmekteyiz:

Gizli dertlerimi sana anlattım
Çalıştım sesimi sesine kattım
Bebe gibi kollarımda yaylattım
Benim her derdime ortak sen oldun
Ağlırsam ağladın, gülersem güldün...

"Sazıma" şiirinin diğer bölümlerinde de "saz"ın sürekli Canlı bir varlık, bir insan, bir sevgili, bir "bebe" gibi ele alındığı, sırdaşlık töresinin ileri götürüldüğü, sazından kendisinin hatırlanmasını istediği görülmektedir. Kısacası âşık, sanatına birinci yardımcı saydığı saz'ından "ebediyet" talep etmektedir.

Veysel'in bu şiirinde (bütün gerçek âşıklarda olduğu gibi) saz, rastgele bir alet, bir çalgı olmaktan çıkarılmış, gönülde çok yüce makamlar verilmiştir. Ahlâk, vefa, sırdaşlık gibi "insan sevgili"de daima aranan ama, insan sevgilide asla bulunmayan bütün vasıf ve değerleri, Veysel, sazından istemektedir.

[Şiir İncelemeleri, Türk Edebiyatı Vakfı, 2. Baskı, 2003, s.274-277]

SAZIMA

Ben gidersem sazım sen kal dünyada
Gizli sırlarımı aşıkâr etme
Lâl olsun dillerin söyleme yalan
Garip bülbül gibi ah u zar etme

Gizli dertlerimi sana anlattım
Çalıştım sesimi sesine kattım
Bebe gibi kollarımda yaylattım
Hayali hatır et beni unutma

Bahçede dut iken bilmezdin sazi
Bülbül konar mıydı dalına bazı
Hangi kuştan aldın sen bu avazı
Söyle doğrusunu gel inkar etme

Benim her derdime sen ortak oldun
Ağlırsam ağladın gülersem güldün
Sazım bu sesleri turnadan m'aldın
Pençe vurup sarı teli sızlatma

Ay geçer yıl geçer uzarsa ara
Giyin kara libas yaslan duvara
Yanımdan göğsünden açılır yara
Yâr gelmezse yaraların illetme

Sen petek misali Veysel de arı
İnleşir beraber yapardık balı
Ben bir insanoğlu sen bir dut dalı
Ben babamı sen ustamı unutma

AŞIK VEYSEL

